

ЗАТВЕРДЖУЮ

Ректор

Національної академії

внутрішніх справ,

доктор юридичних наук, професор,
заслужений юрист України

Руслан СЕРБИН

30.05.2025

ВИСНОВОК

Національної академії внутрішніх справ про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації Возної Тетяни Олександрівни на тему «Кримінальна відповідальність за умисне знищення або пошкодження майна журналіста», поданої на здобуття ступеня доктора філософії в галузі знань 08 «Право» за спеціальністю 081 «Право», затвердженої Вченою радою Національної академії внутрішніх справ від 28 вересня 2021 року (протокол № 18)

ВИТЯГ

з протоколу засідання розширеного засідання кафедри кримінального права та кримінології навчально-наукового інституту права та психології Національної академії внутрішніх справ від 22 травня 2025 року

Присутні:

кафедра кримінального права та кримінології ННІПП: т.в.о. завідувача кафедри, кандидат юридичних наук, старший дослідник Шрамко С.С. (*голова засідання, рецензент*); професор кафедри, доктор юридичних наук, професор, заслужений діяч науки і техніки України Шакур В.І.; професор кафедри, доктор юридичних наук, професор Луценко Ю.В.; професор кафедри, кандидат юридичних наук, доцент Шведова Г.Л.; доцент кафедри, кандидат юридичних наук, доцент Піщенко Г.І.; доцент кафедри, кандидат юридичних наук Шопіна Ю.О.; доцент кафедри, кандидат юридичних наук Щерба В.М.; доцент кафедри, кандидат юридичних наук, доцент Шармар О.М.; доцент кафедри, кандидат юридичних наук Шульга О.В.; старший викладач кафедри, доктор філософії Козачина А.М.; викладач кафедри, кандидат юридичних наук Кошевський В.С.; здобувачка Возна Т.О.;

відділ аспірантури (ад'юнктури) і докторантури: начальник відділу, доктор юридичних наук, професор, заслужений діяч науки і техніки Тихонова О.В.;

науково-дослідна лабораторія з проблем протидії злочинності ННІПД: провідний науковий співробітник науково-дослідної лабораторії, кандидат юридичних наук, старший науковий співробітник Брисковська О.М. (*рецензент*);

науково-дослідна лабораторія з проблем управління правоохоронною діяльністю та її психологічного супроводження ННПО: провідний науковий співробітник науково-дослідної лабораторії, доктор юридичних наук, професор Бабаніна В.В. (науковий керівник);

Із присутніх – 4 доктори наук та 10 кандидатів наук (докторів філософії) – спеціалістів за профілем поданої на розгляд дисертації.

Порядок денний:

Обговорення дисертації аспірантки заочної форми навчання кафедри кримінального права та кримінології навчально-наукового інституту права та психології Національної академії внутрішніх справ Возної Тетяни Олександрівни на тему «Кримінальна відповідальність за умисне знищення або пошкодження майна журналіста», поданої на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 «Право» та щодо її рекомендації для попереднього розгляду та захисту в разовій спеціалізованій вченій раді Національної академії внутрішніх справ.

Слухали:

Доповідь Возної Тетяни Олександрівни про результати дисертаційного дослідження. У своїй доповіді здобувачка обґрунтувала вибір теми дослідження та її актуальність (висвітлила сучасний стан проблематики теми дисертації), визначила мету, завдання, об'єкт і предмет дослідження, окреслила використані наукові методи дослідження (зокрема, зазначила про доцільність вибору кожного із застосованих методів), аргументувала наукову новизну отриманих результатів, теоретичне та практичне їх значення.

Дисертантка зауважила, що актуальність обраної теми зумовлена тим, що свобода слова, вільна та незалежна журналістика – це ознака суверенної, правової, демократичної держави, у якій розвинене громадянське суспільство. Майже в кожній державі закони про захист професійних прав журналістів, свободу вираження поглядів, а також відкритого доступу до публічної інформації постійно покращуються, у зв'язку зі зміною суспільних відносин. Попри це професійна діяльність журналіста ставить під загрозу як власне його життя, здоров'я, майно, так і його близьких.

Україна, яка є суверенною, незалежною, демократичною, соціальною та правовою державою, гарантує свободу слова та вільне вираження власних поглядів. Однак законодавча база щодо захисту прав журналістів та їх професійної діяльності не відповідає потребам сучасності. Так, в нашій державі захист журналістів врегульовано Законом України «Про державну підтримку медіа, гарантії професійної діяльності та соціальний захист журналіста», якому вже понад 25 років. І хоча він зазнає істотних змін, кримінальну відповідальність за посягання на журналіста було встановлено лише 2015 року Законом України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо посилення гарантій законної професійної діяльності журналістів».

10 років тому Кримінальний кодекс (далі – КК) України доповнено ст. 345-1 «Погроза або насильство щодо журналіста», 347-1 «Умисне знищення або

пошкодження майна журналіста», 348-1 «Посягання на життя журналіста», 349-1 «Захоплення журналіста як заручника». Водночас наявність зазначених норм у КК України ще не означає, що такий інструментарій спроможний ефективно захистити конституційні права та свободи журналістів від кримінально протиправних посягань.

Одним із поширених суспільно небезпечних посягань, пов'язаних з професійною діяльністю журналіста, є умисне знищення або пошкодження його майна. Згідно зі статистичними даними Офісу Генерального прокурора, кількісні показники зареєстрованих кримінальних правопорушень, передбачених ст. 347-1 КК України, протягом останніх років демонструють чітко виражену негативну тенденцію (якщо за 2015 рік зареєстровано чотири такі кримінальні правопорушення, то за 2016-й – 4, 2017-й – 8, 2018-й – 6; 2019-й – 3, 2020-й – 3, 2021-й – 7, 2022-й – 1, 2023-й – 1, 2024-й – 0, за січень–березень 2025-го – 1). Це пояснюється наявними конструктивними недоліками норм, які передбачені ст. 347-1 КК України, їх неузгодженістю з іншими суміжними статтями Особливої частини КК України, що призводить до відповідних труднощів під час кваліфікації. Недоліки спричинені й відсутністю комплексних теоретичних досліджень кримінальної відповідальності за умисне знищення або пошкодження майна журналіста.

Питання кримінально-правової охорони професійної діяльності журналістів, їх прав та свобод в Україні розглядали у своїх роботах В. В. Бабаніна, Я. С. Безпала, П. С. Берзін, Л. А. Богуш, А. В. Боровик, К. М. Буряк, Р. В. Вереша, А. П. Закалюк, О. О. Костенко, В. К. Матвійчук, Р. О. Мовчан, Д. А. Морквін, В. А. Новіков, О. В. Острогляд, В. І. Павликівський, О. С. Павлова, І. В. Пилипенко, Є. О. Письменський, Ю. І. Пухір, П. С. Різаненко, Т. І. Созанський, О. Л. Соколенко, Ю. В. Сподарик, О. О. Хорватова, В. В. Шаблистий, О. М. Шармар, А. А. Шелест, О. О. Юріков та ін. Праці зазначених учених становлять значний науковий доробок, однак після внесення змін до КК України у зв'язку з початком повномасштабного вторгнення РФ в Україну, прийняттям Закону України від 14 травня 2015 року № 421-VIII «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо посилення гарантій законної професійної діяльності журналістів», а також після отримання Україною статусу кандидата на членство в ЄС, національне законодавство суттєво змінилося, зокрема кримінальне, що істотно впливає на притягненні винних до кримінальної відповідальності за умисне знищення або пошкодження майна журналіста.

Нині зміст цієї норми не відповідає потребам правозастосування, принципам кримінального законодавства, а також побудований з порушенням правил законодавчої техніки. У зв'язку із цим, дослідження проблемних питань кримінальної відповідальності за умисне знищення або пошкодження майна журналіста є необхідним і актуальним.

Метою дисертації є прикладне дослідження питань кримінальної відповідальності за умисне знищення або пошкодження майна журналіста, за результатами якого буде сформовано пропозицій щодо змінення кримінального законодавства, а також практики його застосування.

Відповідно до поставленої мети необхідно вирішити такі задачі:

- вивчити сучасний стан наукової розробки кримінальної відповідальності за умисне знищення або пошкодження майна журналіста;
- висвітлити історичний розвиток кримінальної відповідальності за умисне знищення або пошкодження майна журналіста за національним законодавством;
- здійснити порівняльно-правовий аналіз зарубіжного та національного досвіду встановлення кримінальної відповідальності за умисне знищення або пошкодження майна журналіста;
- визначити зміст родового, видового та безпосереднього об'єктів кримінального правопорушення, передбаченого ст. 347-1 КК України;
- розкрити ознаки об'єктивної сторони умисного знищення або пошкодження майна журналіста;
- охарактеризувати ознаки суб'єкта кримінального правопорушення, передбаченого ст. 347-1 КК України;
- окреслити особливості суб'єктивної сторони досліджуваного складу кримінального правопорушення;
- виокремити та розглянути особливості кваліфікації умисного знищення або пошкодження майна журналіста;
- розглянути систему покарань за умисне знищення або пошкодження майна журналіста, на підставі чого сформулювати пропозиції щодо змінення санкції досліджуваного кримінального правопорушення;
- сформулювати пропозиції щодо удосконалення кримінальної відповідальності за умисне знищення або пошкодження майна журналіста.

Об'єктом дослідження є суспільні відносини, що виникають під час умисного знищення або пошкодження майна журналіста.

Предметом дослідження є кримінальна відповідальність за умисне знищення або пошкодження майна журналіста.

Методи дослідження представлені системою філософських, загальнонаукових та спеціально наукових методів наукового пізнання, зокрема: діалектичний – дасть змогу дослідити проблемні аспекти кримінальної відповідальності за умисне знищення або пошкодження майна журналіста шляхом вивчення діалектичного розвитку окремих положень кримінально-правової доктрини, їх суперечностей та єдності (усі розділи); історико-правовий – дослідження генези кримінальної відповідальності за умисне знищення або пошкодження майна журналіста, а також виокремлення конкретних проміжків часу – періодів її розвитку (підрозділ 1.2); порівняльно-правовий – опрацювання кримінального законодавства інших держав з національним кримінальним законодавством щодо встановлення відповідальності за умисне знищення або пошкодження майна журналіста (підрозділи 1.3, 3.2); догматичний (логіко-юридичний) метод – аналіз побудови норм, які передбачені в ст. 347-1 КК України на предмет дотримання правил юридичної техніки їх конструювання (усі розділи); системно-структурного аналізу – у сукупності з догматичним (логіко-юридичним) методом під час дослідження складу кримінального правопорушення, передбаченого ст. 347-1 КК України, шляхом з'ясування його

ознак, їх взаємозв'язок і взаємозалежність (підрозділи 1.3, 2.1–2.4, 3.2); аналізу – розроблення авторських наукових позицій, тлумачення понять, що стосуються предмета й тематики дослідження (усі розділи); синтезу – дослідження ознак кримінального правопорушення, передбаченого ст. 347-1 КК України, а також кваліфікації умисного знищення або пошкодження майна журналіста (усі розділи); моделювання – формулювання пропозицій щодо змін і доповнень норми КК України, яка передбачає відповідальність за умисне знищення або пошкодження майна журналіста (усі розділи); статистичний – аналіз статистичних даних Офісу Генерального прокурора і Єдиного державного реєстру судових рішень у період з 2015 по 2025 роки (розділи 2, 3); соціологічний – анкетування працівників правоохоронних органів та вивчення думки респондентів з приводу проблемних питань кримінальної відповідальності за умисне знищення або пошкодження майна журналіста, а також запропонованих змін і доповнень до КК України з окресленої проблематики (розділи 2, 3); індукції – буде застосовано для формулювання висновків у розділах і загальних висновків дисертаційного дослідження (усі розділи); дедукції – буде використано шляхом застосування правила співвідношення загального й часткового для виокремлення критеріїв диференціації кримінальної відповідальності за умисне знищення або пошкодження майна журналіста (усі розділи).

Емпіричну базу дослідження становлять результати анкетування 300 працівників слідчих підрозділів Національної поліції України в м. Києві та 8 областях стосовно питань кримінальної відповідальності за умисне знищення або пошкодження майна журналіста; статистичні дані щодо кількості зареєстрованих кримінальних правопорушень, передбачених ст. 347-1 КК України за 2015–2025 роки.

Наукова новизна отриманих результатів полягає в тому, що за змістом розглянутих питань дисертація є однією з перших в Україні монографічних праць, яку присвячено прикладному дослідженню кримінальної відповідальності за умисне знищення або пошкодження майна журналіста. Конкретний внесок дисертантки полягає у формулюванні теоретичних і практичних положень, які відповідають усім вимогам наукової новизни, а також пропозицій щодо внесення змін до кримінального законодавства України щодо змісту ст. 347-1, зокрема:

вперше:

- визначено, що родовим об'єктом кримінального правопорушення, передбаченого ст. 347-1 КК України є суспільні відносини, що забезпечують громадянські (особисті), політичні, соціальні, економічні та культурні права та свободи людини і громадянина, і на основі цього, ураховуючи принцип структурності, запропоновано розмістити норму, передбачену ст. 347-1 КК України у V розділ Особливої частини КК України;

- обґрунтована конкретизація структури суспільних відносин основного безпосереднього об'єкта кримінального правопорушення, передбаченого ст. 347-1 КК України, яка містить у собі: учасників (суб'єктів) відносин (з одного боку – журналіст, його майно, а з другого боку – це будь-яка фізична особа, держава, суспільство, юридична особа, що вступає у суспільні відносини

з журналістом з приводу його законної діяльності); предмет відносин (забезпечення кримінально-правової охорони встановленого порядку здійснення законної професійної діяльності журналіста); соціальний зв'язок (з одного боку – журналіст, що здійснює законну професійну діяльність, з другого боку – інші учасники суспільних відносин зобов'язані не порушувати цей установлений порядок здійснення законної професійної діяльності журналіста);

– доведено, що видовим об'єктом кримінального правопорушення, передбаченого ст. 347-1 КК України, є суспільні відносини, що забезпечують безпеку законної професійної діяльності журналіста, аргументовано, що додатковим обов'язковим об'єктом цього кримінального правопорушення є право власності журналіста або його близьких родичів, а його додатковим факультативним об'єктом може бути встановлений порядок виконання службовими особами своїх повноважень або у випадку заподіяння журналісту, його близьким родичам чи членам сім'ї смерті через необережність – життя цих осіб;

– аргументовано відсутність малозначності діяння у разі умисного знищення або пошкодження майна журналіста, якщо це не спричинило шкоду у великому розмірі;

– науково доведено необхідність встановити кримінальну відповідальність за умисне знищення або пошкодження майна журналіста, що вчинено повторно або за попередньою змовою групою осіб, або організованою групою;

– запропоновано санкції ст. 347-1 КК України викласти у таких редакціях: 1) ч. 1 – «карається штрафом від однієї тисячі до чотирьох тисяч неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або пробацийним наглядом на строк до п'яти років, або обмеженням волі на той самий строк, або позбавленням волі на строк до трьох років»; 2) ч. 2 – «караються штрафом від однієї шести тисяч до десяти тисяч неоподатковуваних мінімумів доходів громадян, або обмеженням волі на строк від трьох до п'яти років, або позбавленням волі той самий строк»; 3) ч. 3 – «караються позбавленням волі на строк від п'яти до п'ятнадцяти років»; 4) ч. 4 – «караються позбавленням волі на строк від десяти до п'ятнадцяти років»;

удосконалено:

– положення, що знищення майна, що належить журналісту, його близьким родичам чи членам сім'ї – це суспільно небезпечна дія, яка полягає в протиправному впливі на майно, що належить журналісту, його близьким родичам чи членам сім'ї, з метою припинення його фізичного існування, унаслідок якого він цілком втрачає свої споживчі властивості, економічну цінність, що унеможлиблює його використання за призначенням, таке майно не може бути відновлено взагалі;

– положення, що пошкодження майна, що належить журналісту, його близьким родичам чи членам сім'ї – це суспільно небезпечна дія, яка полягає в протиправному впливі на майно, що належить журналісту, його близьким родичам чи членам сім'ї, з метою погіршення його якості, унаслідок якого воно частково, не в повному обсязі, втрачає свої споживчі властивості, економічну цінність, істотно обмежується можливість його використання за призначенням,

однак майно, що належить журналісту, його близьким родичам чи членам сім'ї, може бути відновлено та знов набути частково або тимчасово втрачених корисних якостей для використання його за функціональним призначенням;

– наукову позицію, згідно з якою для встановлення причинового зв'язку під час кваліфікації дій винного за ст. 347-1 КК України слід встановити, що: 1) неможливість експлуатації майна, що належить журналісту, його близьким родичам чи членам сім'ї настала після вчинення його знищення або пошкодження; 2) знищення або пошкодження майна, що належить журналісту, його близьким родичам чи членам сім'ї стало тією умовою, без якої неможливість його експлуатації не відбулася або відбулася б в інший час та за інших умов; 3) неможливість експлуатації майна, що належить журналісту, його близьким родичам чи членам сім'ї має логічно впливати з розвитку умисного знищення або пошкодження його, а не бути результатом втручання інших людей або природних факторів. А для кваліфікованого складу додатково слід встановити, що спричинена неможливість експлуатації майна, що належить журналісту, його близьким родичам чи членам сім'ї стала відповідною передумовою спричинення загибелі людей чи настання інших тяжких наслідків (з огляду на запропоновані зміни – заподіяння шкоди у великому чи особливо великому розмірі);

дістало подальший розвиток:

– обґрунтування пропозиції стосовно нормативного визначення поняття «журналіст» – це фізична особа, яка професійно, систематично та законно здійснює діяльність, пов'язану із збиранням, одержанням, створенням, підготовкою, поширенням, зберіганням або іншим використанням інформації на невизначене коло осіб через будь-які засоби масової інформації;

– твердження, згідно з яким умисне знищення або пошкодження майна, що належить журналісту, його близьким родичам чи членам сім'ї, у зв'язку із здійсненням цим журналістом законної професійної діяльності, вчиняється лише активною поведінкою особи, тобто виражається у формі дії;

– положення щодо необхідності доповнення ст. 347-1 КК України вказівкою на такі кваліфікуючі обставини, як заподіяння шкоди у великому розмірі та в особливо великому розмірі, шляхом доповнення статті приміткою у такій редакції: «1. У цій статті майнова шкода визнається заподіяною у великому розмірі, якщо її розмір у двісті п'ятдесят і більше разів перевищує неоподатковуваний мінімум доходів громадян. 2. У цій статті майнова шкода визнається заподіяною в особливо великому розмірі, якщо її розмір у шістсот і більше разів перевищує неоподатковуваний мінімум доходів громадян»;

– наукова позиція, згідно з якою необхідно передбачити відповідальність за умисне знищення або пошкодження майна, що належить журналісту, його близьким родичам чи членам сім'ї, у зв'язку із здійсненням цим журналістом законної професійної діяльності, вчинені шляхом підпалу, вибуху або іншим загальнонебезпечним способом, або такі, що спричинили загибель людей чи інші тяжкі наслідки (або що заподіяли майнову шкоду в особливо великих розмірах – з огляду на запропоновані зміни), з 14-ти років;

– правила кваліфікації умисного знищення чи пошкодження майна журналіста у поєднанні з учиненням інших кримінальних правопорушень (застосування правил кваліфікації під час сукупності кримінальних правопорушень) та з учиненням суміжних кримінальних правопорушень (застосування правил кваліфікації під час конкуренції кримінально-правових норм).

Практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що викладені в дисертації теоретичні положення, висновки, пропозиції мають прикладний характер, використовуються та можуть бути використані в:

законотворчій сфері – під час розроблення (опрацювання) законопроектів про внесення змін і доповнень до КК України у частині кримінальної відповідальності за умисне знищення або пошкодження майна журналіста (лист Комітету Верховної Ради України з питань правоохоронної діяльності від 05 жовтня 2022 року № 04-27/12-2022/169010);

практичній діяльності – для правильної реалізації кримінального законодавства України в частині кримінальної відповідальності за умисне знищення або пошкодження майна журналіста (акт Головного слідчого управління НП України від 05 жовтня 2022 року);

освітньому процесі – під час викладання та вивчення навчальних дисциплін «Кримінальне право. Загальна частина», «Кримінальне право. Особлива частина», «Кримінально-правова кваліфікація», «Кваліфікація окремих видів кримінальних правопорушень», «Актуальні проблеми застосування кримінального законодавства», «Кримінальне право: доктринальні та практичні проблеми» (акт Національної академії внутрішніх справ від 16 травня 2025 року);

науково-дослідній діяльності – для подальшого розроблення наукових положень щодо проблемних питань кримінальної відповідальності за умисне знищення або пошкодження майна журналіста (акт Національної академії внутрішніх справ від 16 травня 2025 року).

Основні положення та висновки дослідження, що сформульовані в дисертації, відображено в 11 наукових публікаціях, серед яких п'ять статей – у наукових фахових виданнях України, шість тез доповідей, які оприлюднено на науково-практичних і науково-теоретичних конференціях і засіданнях круглого столу.

Структура й обсяг роботи зумовлені метою та завданнями дослідження, його об'єктом і предметом. Робота складається з анотацій українською та англійською мовами, вступу, трьох розділів, що містять сім підрозділів, висновків, списку використаних джерел, додатків.

Після закінчення доповіді присутні поставили такі **запитання**:

Шрамко С.С.: Як Ви розумієте поняття «пошкодження майна журналіста»?

Відповідь: Дякую за запитання. Під пошкодженням майна, що належить журналісту, його близьким родичам чи членам сім'ї слід розуміти суспільно небезпечну дію, яка полягає в протиправному впливі на майно, що належить

журналісту, його близьким родичам чи членам сім'ї, з метою погіршення його якості, унаслідок якого воно частково, не в повному обсязі, втрачає свої споживчі властивості, економічну цінність, істотно обмежується можливість його використання за призначенням, однак майно, що належить журналісту, його близьким родичам чи членам сім'ї, може бути відновлено та знов набути частково або тимчасово втрачених корисних якостей для використання його за функціональним призначенням.

Шармар О.М.: Чи може бути малозначність діяння під час умисного знищення або погодження майна журналіста?

Відповідь: Дякую за запитання. На нашу думку, оскільки ст. 347-1 КК України є спеціальною нормою по відношенню до ст. 194 КК України і передбачає посилення відповідальності за посягання на майно саме журналіста у зв'язку з його професійною діяльністю, то і малозначності за відсутності шкоди у великому розмірі не може бути.

Тихонова О.В.: Що саме Ви пропонуєте для посилення кримінальної відповідальності за умисне знищення або погодження майна журналіста?

Відповідь: Дякую за запитання. Для посилення кримінальної відповідальності за умисне знищення або погодження майна журналіста запропоновано санкції ст. 347-1 КК України (з урахуванням запропонованих змін до зазначеної статті) викласти у таких редакціях: 1) ч. 1 – «карається штрафом від однієї тисячі до чотирьох тисяч неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або пробацийним наглядом на строк до п'яти років, або обмеженням волі на той самий строк, або позбавленням волі на строк до трьох років»; 2) ч. 2 – «караються штрафом від однієї шести тисяч до десяти тисяч неоподатковуваних мінімумів доходів громадян, або обмеженням волі на строк від трьох до п'яти років, або позбавленням волі той самий строк»; 3) ч. 3 – «караються позбавленням волі на строк від п'яти до п'ятнадцяти років»; 4) ч. 4 – «караються позбавленням волі на строк від десяти до п'ятнадцяти років».

Шакун В.І.: Як слід тлумачити під умисне знищення або погодження майна журналіста, що завдало шкоду у великому чи особливо великому розмірі?

Відповідь: Дякую за запитання. Що стосується заподіяння шкоди у великому чи особливо великому розмірі, то як вже було зазначено в підрозділі 2.2. дисертації, пропонуємо доповнити ст. 347-1 вказівкою на такі кваліфікуючі обставини, як заподіяння шкоди у великому розмірі (ч. 2 ст. 347-1 КК України) та в особливо великому розмірі (ч. 3 ст. 347-1 КК України). Водночас зазначену норму доповнити приміткою, яку викласти у такій редакції: «1. У цій статті майнова шкода визнається заподіяною у великому розмірі, якщо її розмір у двісті п'ятдесят і більше разів перевищує неоподатковуваний мінімум доходів громадян. 2. У цій статті майнова шкода визнається заподіяною в особливо великому розмірі, якщо її розмір у шістсот і більше разів перевищує неоподатковуваний мінімум доходів громадян».

Таким чином, якщо винна особа умисно знищує або пошкоджує майно, що належить журналісту, його близьким родичам чи членам сім'ї, у зв'язку із

здійсненню цим журналістом законної професійної діяльності, і при цьому заподіює потерпілому шкоду у великому розмірі (250 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян, що станом на 2025 рік (податкова соціальна пільга – 1514 грн) становить 378 500 грн), то її дії слід кваліфікувати за ч. 2 ст. 347-1 КК України, а якщо заподіяно шкоду в особливо великому розмірі (600 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян, що станом на 2025 рік становить 908 400 грн), то такі дії слід кваліфікувати за ч. 3 ст. 347-1 КК України (з урахуванням запропонованих змін). Додаткової кваліфікації за ст. 194 КК України такі дії не потребують.

Піщенко Г.І.: Чому, на Вашу думку, необхідно передбачити відповідальність за умисне знищення або пошкодження майна, що належить журналісту, його близьким родичам чи членам сім'ї, у зв'язку із здійсненням цим журналістом законної професійної діяльності, вчинені шляхом підпалу, вибуху або іншим загально-небезпечним способом, або такі, що спричинили загибель людей чи інші тяжкі наслідки (або що заподіяли майнову шкоду в особливо великих розмірах – з огляду на запропоновані зміни), з 14-ти років?

Відповідь: Дякую за запитання. З огляду на зміст ч. 2 ст. 22 КК України, кримінальна відповідальність за умисне знищення або пошкодження майна журналіста настає з 16-ти років. Проте слід акцентувати увагу, що відповідальність за кримінальні правопорушення, передбачені ч. 2 ст. 194, 347, 352, 378, ч. 2 і 3 ст. 399 КК України, настає з 14 років. У зв'язку з тим, що зазначені суспільно небезпечні діяння, пов'язані з умисним знищенням або пошкодженням чужого майна, що спричинили тяжкі наслідки або вчинені загально-небезпечним способом, незрозуміла позиція законодавця визначити 16-ти річний вік відповідальності за схоже діяння (ч. 2 ст. 367-1 КК України).

Наприклад, за умисне знищення або пошкодження майна, що належить працівникові правоохоронного органу, працівникові органу державної виконавчої служби, приватному виконавцю (у тому числі після звільнення з посади) чи їхнім близьким родичам, у зв'язку з виконанням службових обов'язків працівником правоохоронного органу або примусовим виконанням рішень державним виконавцем чи приватним виконавцем (у тому числі у минулому), вчинені шляхом підпалу, вибуху або іншим загальнонебезпечним способом, або такі, що спричинили загибель людей чи інші тяжкі наслідки (ч. 2 ст. 347 КК України) відповідальність настає з 14 років, тоді як аналогічні дії, але вчинені щодо журналіста (ч. 2 ст. 347-1 КК України) відповідальність настає лише з 16 років. При цьому, суспільна небезпека цих кримінальних правопорушень майже рівнозначна, а санкції статей однакові.

З метою усунення зазначеної вище суперечності в КК України, пропонуємо, шляхом внесення змін до ч. 2 ст. 22 КК України, передбачити відповідальність за умисне знищення або пошкодження майна, що належить журналісту, його близьким родичам чи членам сім'ї, у зв'язку із здійсненням цим журналістом законної професійної діяльності, вчинені шляхом підпалу, вибуху або іншим загальнонебезпечним способом, або такі, що спричинили загибель людей чи інші тяжкі наслідки (або що заподіяли майнову шкоду в особливо великих розмірах – з огляду на запропоновані зміни), з 14-ти років.

Козачина А.М.: Як, на Вашу думку, слід кваліфікувати умисне знищення або пошкодження майна, що належить журналісту, його близьким родичам чи членам сім'ї, але вчинене не у зв'язку із здійсненням цим журналістом законної професійної діяльності?

Відповідь: Дякую за запитання. У разі умисного знищення або пошкодження майна, що належить журналісту, його близьким родичам чи членам сім'ї, але вчинене не у зв'язку із здійсненням цим журналістом законної професійної діяльності, то такі дії слід кваліфікувати за відповідною частиною ст. 194 КК України, а за відсутності наслідків, передбачених у цій статті – відсутній склад кримінального правопорушення.

Шопіна Ю.О.: Як, на Вашу думку, слід відмежовувати умисне знищення або пошкодження майна журналіста від інших кримінальних правопорушень?

Відповідь: Дякую за запитання. За статусом потерпілого слід відмежовувати кримінальне правопорушення, передбачене ст. 347-1 КК України (журналіст, його близькі родичі або члени сім'ї), від суспільно небезпечних діянь, які передбачені ст. 347 (працівник правоохоронного органу, працівник органу державної виконавчої служби, приватний виконавець (у тому числі після звільнення з посади) чи їхні близькі родичі), 352 (службова особа, громадянин, який виконує громадський обов'язок, їх близькі родичі), 378 (суддя, народний засідатель, присяжний, їх близький родич), 399 (захисник, представник особи, їх близькі родичі) КК України.

Водночас за предметом посягання слід відмежовувати кримінальне правопорушення, передбачене ст. 347-1 КК України (будь-яке майно), від суспільно небезпечних діянь, які передбачені ст. 194-1 (об'єкти електроенергетики), 270-1 (об'єкти житлово-комунального господарства), 277 (шляхи сполучення, споруди на них, рухомий склад, судно, засоби зв'язку чи сигналізації), 292 (магістральні або промислові нафто-, газо-, конденсатопроводи чи нафтопродуктопроводи, відводи від них, технологічно пов'язані з ними об'єкти, споруди, засоби обліку, автоматики, телемеханіки, зв'язку, сигналізації), 360 (телекомунікаційна мережа, технічні засоби телекомунікації, споруди електрозв'язку, що входять до складу телекомунікаційної мережі) КК України.

Шведова Г.Л.: Праці яких учених Ви використовували під час здійснення дослідження кримінальної відповідальності за умисне знищення або пошкодження майна журналіста?

Відповідь: Дякую за запитання. Кримінальну відповідальність за умисне знищення або пошкодження майна журналіста, а також деякі її аспекти досліджували у своїх працях такі вчені: Л. А. Богуш, А. С. Бондарчук, А. В. Боровик, К. М. Буряк, Р. О. Мовчан, О. В. Острогляд, О. С. Павлова, Ю. І. Пухір, О. Сачко, Т. І. Созанський, О. Л. Соколенко, Ю. В. Сподарик, О. О. Хорватова, О. М. Шармар, О. О. Юріков та ін.

Луценко Ю.В.: Які позитивні аспекти було враховано під час аналізу зарубіжного досвіду встановлення кримінальної відповідальності за умисне знищення або пошкодження майна журналіста?

Відповідь: Дякую за запитання. Норми міжнародного гуманітарного права передбачають менший обсяг гарантій для журналістів, які здійснюють свою професійну діяльність в умовах неміжнародних збройних конфліктів. Така ситуація зумовлена насамперед необхідністю захисту державного суверенітету. За всієї об'єктивності поділу конфліктів на неміжнародні та міжнародні в практичному плані він не зовсім виправданий і зручний. Закріплення такого поділу дає змогу зацікавленим сторонам маніпулювати статусом внутрішніх конфліктів і не надавати передбачені міжнародним гуманітарним правом гарантії захисту прав журналістів. Такий підхід з усією очевидністю слід визнати незручним для практичного застосування, особливо в контексті поширення гібридних війн і внутрішніх збройних конфліктів, перебіг яких зумовлений опосередкованою участю та зацікавленістю зовнішніх акторів. Події останніх років підтверджують, що дедалі більшу кількість збройних зіткнень, які з формального погляду є неміжнародними, можна віднести і до міждержавних.

За даними «Комітету із захисту журналістів», із 2000 до 2015 р. кількість журналістів, які загинули з причин, достовірно пов'язаних із професійною діяльністю, збільшилася вдвічі. Таким чином, ефективність правозастосовчої практики в досліджуваній сфері, як і раніше, можна охарактеризувати як низьку. Актуальною є і проблема безкарності осіб, які вчинили злочини щодо журналістів. Існуючі проблеми неодноразово наголошували в Резолюціях ООН, що підкреслюють безрезультатність зусиль правозахисних організацій і міжнародного співтовариства щодо забезпечення прав працівників засобів масової інформації в зоні збройних конфліктів. Не слід забувати, що забезпечення безпеки журналістів і боротьба з безкарністю винних у злочинах проти них є обов'язковою частиною міжнародних зобов'язань держав, ухвалених для забезпечення умови реалізації права на свободу вираження думок.

У зв'язку з погіршенням ситуації численні організації із захисту інтересів журналістів багаторазово вказували ООН на необхідність заснування посади Спеціального представника Генерального секретаря з безпеки журналістів. Ми підтримуємо цю пропозицію, оскільки тільки інститут спеціального представництва сприяє забезпеченню тісної співпраці та координації всіх зацікавлених у розв'язанні цієї проблеми сторін, наданню їй політичної ваги на міжнародному рівні, створенню умов для оперативних і легітимних дій із захисту прав журналістів у збройних конфліктах.

У сучасних умовах актуальними проблемами також є забезпечення умов для безперешкодної професійної діяльності журналістів, розробка механізмів, що дають змогу здійснювати профілактику та виявлення злочинів і правопорушень як на внутрішньодержавному, так і на міжнародному рівні.

Кошевський В.С.: Як Ви розумієте умисне знищення або пошкодження майна журналіста, вчинене іншим загально-небезпечним способом?

Відповідь: Дякую за запитання. Іншим загально-небезпечним способом є будь-який інший, крім підпалу та вибуху, спосіб знищення або пошкодження майна, унаслідок якого виникає небезпека життю чи здоров'ю значної кількості

людей, заподіяння шкоди багатьом матеріальним об'єктам тощо (затоплення, поміщення у воду дроту високовольтної лінії електропередач, застосування сильнодіючої отрути для отруєння домашніх тварин, забруднення парку, пляжу чи іншої місцевості небезпечними відходами, організація катастрофи тощо. Загально-небезпечність способу знищення чи пошкодження майна визначається з урахуванням факту створення небезпеки для життя чи здоров'я громадян, властивостей майна, якому заподіюється шкода, засобів знищення чи пошкодження, місця вчинення діяння.

Брисковська О.М.: Які статистичні дані Ви опрацювали під час дослідження кримінальної відповідальності за умисне знищення або пошкодження майна журналіста?

Відповідь: Дякую за запитання. Згідно зі статистичними даними Офісу Генерального прокурора, кількісні показники зареєстрованих кримінальних правопорушень стосовно умисного знищення або пошкодження майна журналіста протягом останніх років демонструють чітко виражену негативну тенденцію (якщо за 2015 рік зареєстровано чотири такі кримінальні правопорушення, то за 2016-й – 4, 2017-й – 8, 2018-й – 6; 2019-й – 3, 2020-й – 3, 2021-й – 7, 2022-й – 1, 2023-й – 1, 2024-й – 0, за січень–березень 2025-го – 1).

Головуючий: Є ще запитання? Немає. Переходимо до обговорення дисертації. Слово надається науковому керівнику **доктору юридичних наук, професору Бабаній В.В.**, яка відзначила науковий внесок Возної Т.О. в питання розроблення теоретичних положень і практичних рекомендацій щодо кримінальної відповідальності за умисне знищення або пошкодження майна журналіста.

Зокрема, Бабанія В.В. зауважила, що у процесі написання дисертаційного дослідження Возна Т.О. сумлінно виконувала заплановану роботу, брала участь у наукових конференціях, зарекомендувала себе як талановитий молодий науковець. Результати наукового дослідження знайшли застосування в правотворчій, практичній діяльності правоохоронних органів України й освітньому процесі, що підтверджено відповідними актами впровадження.

Дослідження Возної Т.О. безумовно є актуальним, а його зміст становить значний теоретичний та практичний інтерес. Авторка чітко сформулювала мету й завдання роботи, визначила об'єкт і предмет дослідження, здійснила аналіз кримінальної відповідальності за умисне знищення або пошкодження майна журналіста.

Стиль, мова викладення матеріалу дисертаційного дослідження, аргументація висновків, новацій, законодавчих пропозицій авторки мають високий теоретичний рівень, логічно витриманим є зміст і структура роботи. Думки авторки викладено продумано, виважено. Як позитивний аспект, необхідно зауважити про глибокий і змістовний аналіз досліджуваних питань із всебічним розглядом наукових позицій та практичних аспектів щодо кожного з них.

Наукове дослідження охоплює широкий спектр питань і водночас вирізняється глибиною та комплексністю. Використання сучасних методів дослідження, поєднаних із застосуванням запропонованих авторкою підходів

до виконання поставлених завдань, надали можливість переконливо обґрунтувати пропозиції та впровадити їх у практику. Низка положень, викладених у дисертаційній роботі, вирізняються науковою новизною. Дослідження Возної Т. О. є концептуальним та практично значущим. Представлений у дисертаційному дослідженні матеріал висвітлює також значний евристичний та оригінальний доробок авторки, який збагачує оформлювані уявлення стосовно теоретичних аспектів досліджуваної проблеми. Авторка продемонструвала уміння самостійно узагальнювати й аналізувати нормативно-правові акти, спеціальну літературу, формулювати науково обґрунтовані висновки. Зазначене засвідчує спробу синтезувати в цьому дослідженні поряд із загальноприйнятими поняттями новітні підходи до змісту кримінальної відповідальності за умисне знищення або пошкодження майна журналіста.

Робота написана грамотно, логічно й послідовно, а стиль викладу матеріалу забезпечує легкість і доступність його наукового сприйняття. Висновки роботи є виваженими та слушними. Перевагою також є розроблення додатків, які репрезентують чітку картину дослідження та його емпіричну основу.

Ознайомлення зі змістом роботи дає підстави констатувати досить високий її теоретичний та методологічний рівень, позитивне враження справляє обґрунтованість висновків і рекомендацій, конкретність результативних положень та практична цінність отриманих результатів. Вони доводять наукову і практичну значущість здійсненого дослідження.

Дисертація є самостійною науковою працею, у якій висвітлено власні ідеї та розробки дисертанта, що дали змогу реалізувати поставлені завдання. Робота містить теоретичні й методичні положення та висновки, сформульовані дисертанткою особисто. Використані в дисертації ідеї, положення чи гіпотези інших авторів мають відповідні посилання та використані лише для підкріплення ідей здобувача. Висвітлено питання кваліфікації умисного знищення або пошкодження майна журналіста.

Основні положення та висновки дослідження, що сформульовані в дисертації, відображено в одинадцяти наукових публікаціях, серед яких п'ять статей у фахових виданнях, внесених до переліку МОН України, а також шість тезах доповідей на конференціях.

Викладене засвідчує, що дисертаційне дослідження Возної Тетяни Олександрівни: «Кримінальна відповідальність за умисне знищення або пошкодження майна журналіста», подане на здобуття ступеня доктора філософії з галузі знань 08 «Право» за спеціальністю 081 «Право», є завершеною науковою працею, яка відповідає вимогам Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44.

Після цього було надано слово **рецензентам** роботи:

Т.в.о. завідувача кафедри, кандидат юридичних наук, старший дослідник Шрамко С. С. Актуальність обраної теми не викликає сумнівів, оскільки міжнародні документи та практика міжурядових організацій підтверджують, що умисне знищення або пошкодження майна журналіста становить не лише посягання на право власності, а й безпосередню загрозу свободі вираження поглядів, професійній діяльності журналіста та свободі медіа загалом. Такі дії кваліфікуються як форма переслідування та тиску, спрямована на припинення критичної журналістики. ЮНЕСКО, Рада Європи, ОБСЄ та провідні міжнародні правозахисні організації визначають обов'язок держави у таких випадках як комплексний, тобто йдеться не лише про ефективне розслідування вже вчинених правопорушень, а й про виконання позитивних зобов'язань – створення дієвих превентивних заходів та правових гарантій.

Відповідно до міжнародних стандартів, дії, спрямовані на пошкодження або знищення майна журналіста, мають розглядатися як кримінальні правопорушення проти свободи вираження поглядів і демократії, що вимагають спеціального підходу в законодавчому регулюванні, кримінально-правовій кваліфікації та правозастосовній практиці.

У сучасному світі журналісти все частіше стають мішенню для нападів не лише на їхнє життя та здоров'я, а й на їхнє майно – редакції, транспорт, техніку, архіви тощо. Умисне знищення або пошкодження майна журналіста є формою тиску, залякування та перешкоджання професійній діяльності. Саме тому питання захисту журналістів і гарантій їх безпеки, включно з майновими аспектами, є важливою частиною міжнародного правового порядку. Міжнародні стандарти чітко визначають зобов'язання держав щодо спеціального правового захисту журналістів, у тому числі через криміналізацію діянь, спрямованих на перешкоджання журналістській діяльності, з урахуванням мотиву; негайного й ефективного розслідування випадків пошкодження майна; забезпечення потерпілим журналістам правовий захист і компенсацію; публічне засудження таких актів як неприпустимих у суспільстві. Особлива увага звертається на обов'язок держави не лише вживати заходів реагування *post factum* (розслідування і покарання винних), але й виконувати позитивні зобов'язання – створювати правове середовище, яке унеможливило переслідування журналістів, і гарантувати професійну безпеку останніх.

У зв'язку з викладеним, звернемося до правотворчої та правозастосовної практики. Зазначене обумовлює актуальність обраної теми дисертаційного дослідження та підтверджує його теоретичне і практичне значення.

Викладені у вступі та розділах основної частини роботи положення, які стосуються постановки проблеми загалом, окремих її аспектів, дають підстави для висновку, що опрацьовані авторкою питання є теоретично і практично важливими, водночас недостатньо вивченими в науці кримінального права. Обґрунтованість отриманих результатів дослідження, сформульованих положень і висновків дисертаційної роботи Т. О. Возної не викликають звісно певних зауважень. Висновки в дисертації сформовано відповідно до отриманих результатів, вони мають вагому аргументацію, свідченням чого є використана

методологія дослідження, яка ґрунтується на сукупності загальнонаукових і спеціально-наукових методів пізнання. Обґрунтованість отриманих результатів, наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації, також забезпечена емпіричними даними, які охоплюють результати особистих спостережень з використанням власного досвіду роботи авторки.

Використання Т. О. Возною значної кількості наукових і нормативно-правових джерел сприяло формулюванню науково-теоретичних та практичних висновків, пропозицій, що мають вагоме значення для науки кримінального права й практики застосування КК України. Крім того, усі сформульовані автором висновки та практичні рекомендації мають достатній ступінь наукової новизни й заслуговують на схвалення та підтримку.

Дисертантка на належному рівні опрацювала історичні джерела кримінального законодавства, що діяли на теренах України в різні періоди, що дало змогу висвітлити генезу кримінальної відповідальності за умисне знищення або пошкодження майна журналіста.

Вивчення тексту роботи й опублікованих за темою дослідження праць дисертантки дає підстави для висновку про обґрунтованість сформульованих у дисертації наукових положень, висновків і рекомендацій.

Правильне визначення об'єкта та предмета дослідження, формулювання на цій підставі взаємопов'язаних та взаємообумовлених завдань дало можливість авторці логічно та послідовно викласти матеріал, розкрити повно проблемні питання та надати своїм висновкам переконливої аргументації.

Поставлені наукові завдання виконано на високому методологічному рівні, а дисертантка опанувала необхідні компетенції для рівня доктора філософії. Опрацювання широкого масиву наукового, нормативного й емпіричного матеріалу, застосована методологія, зіставлення інформації, отриманої з різних джерел, висунення та перевірка авторських робочих гіпотез, підтвердження отриманих висновків теоретичними положеннями інших авторів й емпіричними (статистичними) даними, коректність використання термінологічного апарату й нове бачення його уніфікації та систематизації забезпечили достовірність наукових положень, висновків і рекомендацій, які дисертантка сформулювала в роботі.

На підставі аналізу змісту дисертації можна стверджувати, що авторці вдалося реалізувати поставлені завдання та отримати нові, цінні для науки результати. Слід зауважити, що практичну спрямованість дисертаційного дослідження, його ґрунтовну емпіричну базу, що додає положенням і висновкам ґрунтовності й забезпечує їх достовірність.

Високим є теоретичний рівень викладу матеріалу, авторка вміло застосувала різноманітні методи наукового пізнання, ґрунтовно проаналізувала законодавчі акти, судову й іншу практику, коректно полемізувала з іншими дослідниками, аргументовано обстоювала власну позицію, на підставі чого дійшла науково та практично значущих висновків.

Основні положення дисертації, що виносяться на захист відповідають встановленим вимогам. Позитивним моментом роботи є вміння авторки обґрунтовувати власну думку, проводити наукову дискусію із вченими, послідовно, логічно та системно викладати матеріал.

Імпонує наукова активність дисертанта, яка проявилась у опубліковані в 11 наукових публікаціях, серед яких п'ять статей – у наукових фахових виданнях України, шість тез доповідей, які оприлюднено на науково-практичних і науково-теоретичних конференціях і засіданнях круглого столу. Публікації здобувачки свідчать про її послідовну роботу з досягнення поставленої мети. Дисертація оформлена згідно з нормативними вимогами, передбаченими для такого виду робіт, написана державною мовою з дотриманням наукового стилю. Положення, висновки та пропозиції, що містяться у науковій праці, загалом характеризуються аргументованістю і послідовністю.

Водночас, у дисертаційній роботі є певні дискусійні або не цілком обґрунтовані підходи до вирішення певних проблем, зокрема:

1. У підрозділі 1.2. дисертації авторка описує історичний розвиток кримінальної відповідальності за умисне знищення чи пошкодження майна журналіста. Крім того, вона визначає періоди цього розвитку (генези). Безумовно історія дозволяє досліднику знайти шлях розв'язання низки проблемних питань, що стосуються кримінальної відповідальності за умисне знищення чи пошкодження майна журналіста. Певні факти в історії можуть бути важливими, а в окремих випадках, можливо, й вирішальними аргументами на користь підтвердження чи спростування висунутих у дисертації гіпотез. Однак авторка не зазначає, які саме аспекти з історичного розвитку кримінальної відповідальності за умисне знищення чи пошкодження майна журналіста було враховано під час формулювання пропозицій щодо удосконалення редакції ст. 347-1 К України.

2. В розділі 2.2 дисертації здійснено дослідження об'єктивної сторони кримінального правопорушення, передбаченого ст. 347-1 КК України. Авторка пропонує змінити редакцію статті, однак, авторка не зазначила, чи є положення в законодавстві інших держав, які доцільно імплементувати в українське. Тобто результати порівняльно-правового дослідження не були в повній мірі враховані Тетяною Возною під час конструювання моделі нової редакції норми ст. 347-1 КК України в частині форм прояву об'єктивної сторони.

Водночас ці зауваження і побажання стосуються дискусійних питань, не впливають на науковий рівень дисертації та не піддають сумніву основні наукові результати, отримані здобувачкою. З огляду на викладене, вважаю, що дисертація Тетяною Возною «Кримінальна відповідальність за умисне знищення чи пошкодження майна журналіста», подане на здобуття ступеня доктора філософії в галузі знань 08 «Право» за спеціальністю 081 «Право», відповідає усім вимогам чинних нормативно-правових актів, тож за результатами усунутих недоліків її може бути рекомендовано до розгляду в спеціалізованій раді.

Висловлені зауваження мають рекомендаційний або дискусійний характер і не позначаються на загальній позитивній оцінці дисертаційного дослідження, оскільки спрямовані на поглиблення наукової дискусії під час прилюдного захисту. А зміст роботи, емпірична база, висновки, акти впровадження відповідають встановленим вимогам і є завершеною науковою працею. Можна

дійти загального висновку про те, що до захисту подано завершене наукове дослідження, яке містить наукові положення, що в сукупності є внеском у науку кримінального права та правозастосовну діяльність.

Провідний науковий співробітник науково-дослідної лабораторії з проблем протидії злочинності навчально-наукового інституту поліцейської діяльності, кандидат юридичних наук, старший науковий співробітник Брисковська О.М. Стрімкий розвиток науки і техніки в Україні, видозмінюваність наявних чи поява нових суспільних відносин потребують правової регламентації та охорони з боку держави. Додатковою державною формою їх захисту є встановлення кримінально-правової охорони. З цією метою в кримінальне законодавство України постійно вносять зміни. Наразі в КК України внесено понад 1000 змін, переважна більшість з яких стосується норм його Особливої частини. На думку вчених, такі зміни стали своєрідним «універсальним» інструментом розв'язання найбільш значущих суспільно-економічних проблем. Одним із прикладів внесення таких змін є кримінально-правова охорона свободи слова, відносин власності. Необхідною умовою належного забезпечення конституційного права власності є протидія кримінальним правопорушенням, зокрема тим, що посягають на свободу слова. На сьогоднішній день питання кримінальної відповідальності за посягання на свободу слова та журналістської діяльності є одними із найактуальніших і найсерйозніших проблем, що постали перед суспільством і потребують свого негайного вирішення. Одним із заходів, спрямованих на охорону зазначених об'єктів, є встановлена кримінальна відповідальність за умисне знищення або пошкодження майна журналіста (ст. 347-1 КК України).

Окремі питання кримінальної відповідальності за умисне знищення або пошкодження майна журналіста досліджували у своїх працях такі вчені: В. В. Бабаніна, Я. С. Безпала, П. С. Берзін, Л. А. Богуш, А. В. Боровик, К. М. Буряк, Р. В. Вереша, А. П. Закалюк, О. О. Костенко, В. К. Матвійчук, Р. О. Мовчан, Д. А. Морквін, В. А. Новіков, О. В. Острогляд, В. І. Павликівський, О. С. Павлова, І. В. Пилипенко, Є. О. Письменський, Ю. І. Пухір, П. С. Різаненко, Т. І. Созанський, О. Л. Соколенко, Ю. В. Сподарик, О. О. Хорватова, В. В. Шаблистий, О. М. Шармар, А. А. Шелест, О. О. Юріков та ін. Хоча праці цих учених становлять значну наукову й практичну цінність, чимало питань, пов'язаних зі складом умисного знищення або пошкодження майна журналіста, залишилися дискусійними, а у зв'язку зі зміною положень ст. 347-1 КК України – взагалі недослідженими.

Тема дослідження видається актуальною в аспекті подальшого реформування та вдосконалення положень кримінального законодавства й практики його застосування. Аналіз дисертації засвідчує, що робота Возної Тетяни Олександрівни присвячена проблемам, які є актуальними й затребуваними як у теоретичному значенні, так і в правозастосовній практиці.

Наукова обґрунтованість, рівень виконання поставленого наукового завдання та оволодіння здобувачем методологією наукової діяльності забезпечується різноманітністю опрацьованих джерел, використанням низки

різноманітних методів пізнання з урахуванням предмета дисертаційного дослідження та опрацювання нормативно-правових актів.

У вступі обгрунтовано вибір теми дисертації; визначено її зв'язок з науковими програмами, планами, темами; сформульовано мету і задачі відповідно до визначених об'єкта та предмета дослідження; охарактеризовано її методологію; розкрито наукову новизну та практичне значення отриманих результатів, надано відомості щодо шляхів і форм їх упровадження; наведено відомості щодо апробації та публікацій авторки, у яких відображено основні положення роботи; викладено основні положення щодо структури та обсягу дисертації.

У першому розділі на підставі здійсненого дослідження засвідчено недосконалість стану доктринального опрацювання аналізованого питання. Визначено методологічні засади дослідження. На підставі вивчення історичних джерел виокремлено періоди розвитку кримінальної відповідальності за умисне знищення або пошкодження майна журналіста. Результати вивчення зарубіжного досвіду стали корисними під час розроблення оптимальних підходів до вдосконалення змісту ст. 347-1 КК України.

У другому розділі визначено родовий, видовий та безпосередні об'єкти умисного знищення або пошкодження майна журналіста, а також охарактеризовано потерпілого від зазначеного суспільно небезпечного діяння. Розкрито особливості об'єктивної сторони та усіх її обов'язкових ознак. Охарактеризовано суб'єкта та суб'єктивну сторону кримінального правопорушення, передбаченого ст. 347-1 КК України.

У третьому розділі розкрито особливості кваліфікації умисного знищення або пошкодження майна журналіста, а також ознаки, за якими слід відмежовувати це діяння від інших кримінальних правопорушень. Визначено санкції ст. 347-1 КК України. Такі зміни надають можливість комплексно протидіяти посяганням не тільки на власність журналістів, у зв'язку з здійсненням ними професійної діяльності, а й на свободу слова в Україні. Т. О. Возна уперше проаналізувала санкції ст. 347-1 КК України, а також схожих норм у КК зарубіжних держав, на підставі чого визначила нову обгрунтовану модель санкцій умисного знищення або пошкодження майні журналіста.

У висновках здійснено теоретичне узагальнення та сформульовано пропозиції, спрямовані на вдосконалення кримінально-правової норми, яка передбачає відповідальність за умисне знищення або пошкодження майна журналіста. Авторка засвідчила високий рівень володіння науковою методологією та методикою, уміння аргументовано викладати власні наукові погляди.

Позитивно оцінюючи дисертаційне дослідження Возної Т.О., слід виокремити певні *недостатньо аргументовані положення, спірні оцінки аргументації* або носять певною мірою суперечливий характер.

1. Необхідною складовою вступної частини дисертації є викладення методів проведеного дослідження. Авторка, дотримуючись цієї вимоги, починає виклад переліку використаних методів пізнання із поділу їх на

загальнонаукові та спеціально-наукові. У цілому такий підхід є можливим, хоча наука права поділяє методи наукового пізнання на більшу кількість основних груп рівнів), наприклад, філософські методи, загальнонаукові методи та спеціально-юридичні методи. Попри вказівку на поділ методів на групи, у підрозділі 1.1 дисертації «Сучасний стан та методологія дослідження кримінальної відповідальності за умисне знищення чи пошкодження майна журналіста» авторка не дотримується такого поділу та викладає методи незалежно від приналежності їх до певної групи. Таке рішення авторки не впливає на якість здійсненого дослідження та окреслення його методології, однак для кращого розуміння системи методів правового дослідження доцільно вивчати їх, поділяючи на групи.

2. В підрозділі 3.1. дисертації авторка висвітлює особливості кваліфікації кримінального правопорушення, передбаченого ст. 347-1 КК України, а також правила відмежування цього діяння від інших кримінальних правопорушень. Доцільно також було проаналізувати адміністративні правопорушення у контексті відмежування кримінальної від адміністративної відповідальності за схожі у ст. 347-1 КК України діяння.

3. Авторка не згадує про кількість кримінальних проваджень, які було проаналізовано в дослідженні. Хоча в роботі наведено окремі приклади із судової практики, проте вони не можуть свідчити про власний авторський науковий доробок. Теорія, як відомо, не може існувати без практики. Тому авторці слід було провести самостійне дослідження судової практики та посилити цим теоретичну основу роботи. Це дало б змогу виявити найскладніші проблеми в застосуванні ст. 347-1 КК України на практиці.

Проте наявність дискусійних моментів не знижує актуальність роботи, достовірність основних наукових положень і висновків, сформованих дисертанткою. Таким чином, дисертація Возної Т.О. є завершеною науковою працею та може бути рекомендована до захисту в разовій спеціалізованій вченій раді.

В обговоренні дисертаційного дослідження взяли участь:

Професор кафедри кримінального права та кримінології навчально-наукового інституту права та психології, доктор юридичних наук, професор Шакун В. І., який зазначив, що актуальність запропонованого Возною Т. О. дослідження в умовах сьогодення не викликає сумнівів, оскільки проблемні питання, які були розглянуті здобувачем, засвідчують актуальність розгляду обраної тематики.

Про актуальність цього напряму дослідження, а отже, і теми свідчить зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами.

Зі змісту роботи вбачається, що для досягнення поставленої мети дисертантка визначила чіткі завдання, які, з огляду на сформульовані висновки, вдалося реалізувати. Не викликає зауважень і правильність визначення об'єкта та предмета дослідження. Репрезентативною є емпірична база дослідження, що, безумовно дала дисертанту змогу оптимально сформулювати й обґрунтувати

наукові положення, висновки та пропозиції стосовно вдосконалення кримінального законодавства України.

Доходимо висновку, що дисертаційне дослідження Возної Тетяни Олександрівни «Кримінальна відповідальність за умисне знищення або пошкодження майна журналіста» є закінченою науковою працею, у якій обґрунтовано наукові положення та висновки, що є новими в теоретичному аспекті й важливими для юридичної практики. Отже, робота може бути рекомендована до захисту в спеціалізованій вченій раді.

Професор кафедри кримінального права та кримінології навчально-наукового інституту права та психології, кандидат юридичних наук, доцент Шведова Г. Л. У процесі дослідження дисертантка загалом успішно реалізувала ці завдання, наочним свідченням чого є систематизація наукових досліджень за напрямом обраної теми.

Актуальність запропонованого Возною Т.О. дисертаційного дослідження в умовах сьогодення не викликає сумнівів. Дисертація є монографічним дослідженням комплексу питань науки кримінального права, зокрема порівняльно-правового аналізу зарубіжного кримінального законодавства, кримінально-правової характеристики умисного знищення або пошкодження майна журналіста, об'єктивних і суб'єктивних ознак цього кримінального правопорушення, особливостей його кваліфікації.

Робота Возної Т.О. є закінченою науковою працею та може бути рекомендована до захисту в спеціалізованій вченій раді на здобуття ступеня доктора філософії з галузі знань 08 «Право» за спеціальністю 081 «Право»

Доцент кафедри кримінального права та кримінології навчально-наукового інституту права та психології, кандидат юридичних наук, доцент Шармар О. М. Актуальність підготовленої Возною Т.О. дисертації в умовах сьогодення є безумовною.

Позитивним аспектом дослідження є висновки щодо відмежування умисного знищення або пошкодження майна журналіста від суміжних кримінальних правопорушень, які є значущими для практичної діяльності правоохоронних і правозастосовних органів. Дисертаційне дослідження Возної Т.О. є завершеною та самостійно виконаною працею та може бути рекомендовано до попереднього розгляду в спеціалізованій вченій раді.

Старший викладач кафедри кримінального права та кримінології навчально-наукового інституту права та психології, доктор філософії Козачина А. М. позитивно оцінивши дисертаційне дослідження ВОзної Т.О., зазначив, що воно є частиною наукового доробку сучасної доктрини кримінального права. Заслужовує на схвалення наявність у дослідженні науково обґрунтованих пропозицій щодо вдосконалення ст. 347-1 КК України в аспекті кримінальної відповідальності за умисне знищення або пошкодження майна журналіста.

Позитивним аспектом дослідження є висновки щодо відмежування зазначеного складу від суміжних складів кримінальних правопорушень, а також питань кваліфікації у поєднанні з учиненням інших кримінальних правопорушень (застосування правил кваліфікації під час сукупності

кримінальних правопорушень) та з учиненням суміжних кримінальних правопорушень (застосування правил кваліфікації при конкуренції кримінально-правових норм), які є значимими для практичної діяльності правоохоронних та правозастосовних органів. Дисертаційне дослідження Возної Т.О. є завершеною та самостійно виконаною працею.

Шрамко С. С.: Зважаючи на те, що основні, раніше висловлені рецензентами, зауваження здобувачкою усунуті, а щодо дискусійних положень автокар аргументовано відстоює свою позицію, є пропозиція рекомендувати дисертацію Возної Т.О. до захисту на здобуття ступеня доктора філософії у разовій спеціалізованій вченій раді за спеціальністю 081 «Право».

На підставі результатів обговорення дисертації Возної Т.О., присутнім на засіданні запропоновано такий:

ВИСНОВОК

щодо дисертації Возної Тетяни Олександрівни на тему «Кримінальна відповідальність за умисне знищення або пошкодження майна журналіста»

Дисертація Возної Тетяни Олександрівни на тему «Кримінальна відповідальність за умисне знищення або пошкодження майна журналіста», що подана на здобуття ступеня доктора філософії з галузі знань 08 «Право» за спеціальністю 081 «Право», є цілісною, завершеною науковою працею.

Обґрунтування вибору теми дослідження. Свобода слова, вільна та незалежна журналістика – це ознака суверенної, правової, демократичної держави, у якій розвинене громадянське суспільство. Майже в кожній державі закони про захист професійних прав журналістів, свободу вираження поглядів, а також відкритого доступу до публічної інформації постійно покращуються, у зв'язку зі зміною суспільних відносин. Попри це професійна діяльність журналіста ставить під загрозу як власне його життя, здоров'я, майно, так і його близьких.

Україна, яка є суверенною, незалежною, демократичною, соціальною та правовою державою, гарантує свободу слова та вільне вираження власних поглядів. Однак законодавча база щодо захисту прав журналістів та їх професійної діяльності не відповідає потребам сучасності. Так, в нашій державі захист журналістів врегульовано Законом України «Про державну підтримку медіа, гарантії професійної діяльності та соціальний захист журналіста», якому вже понад 25 років. І хоча він зазнає істотних змін, відповідальність за посягання на журналіста було встановлено лише 2015 року Законом України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо посилення гарантій законної професійної діяльності журналістів».

10 років тому КК України доповнено ст. 345-1 «Погроза або насильство щодо журналіста», 347-1 «Умисне знищення або пошкодження майна журналіста», 348-1 «Посягання на життя журналіста», 349-1 «Захоплення журналіста як заручника». Водночас наявність зазначених норм у КК України ще не означає, що такий інструментарій спроможний ефективно захистити

конституційні права та свободи журналістів від кримінально протиправних посягань.

Одним із поширених суспільно небезпечних посягань, пов'язаних з професійною діяльністю журналіста, є умисне знищення або пошкодження його майна. Згідно зі статистичними даними Офісу Генерального прокурора, кількісні показники зареєстрованих кримінальних правопорушень, передбачених ст. 347-1 КК України, протягом останніх років демонструють чітко виражену негативну тенденцію (якщо за 2015 рік зареєстровано чотири такі кримінальні правопорушення, то за 2016-й – 4, 2017-й – 8, 2018-й – 6; 2019-й – 3, 2020-й – 3, 2021-й – 7, 2022-й – 1, 2023-й – 1, 2024-й – 0, за січень–березень 2025-го – 1). Це пояснюється наявними конструктивними недоліками норм, які передбачені ст. 347-1 КК України, їх неузгодженістю з іншими суміжними статтями Особливої частини КК України, що призводить до відповідних труднощів під час кваліфікації. Недоліки спричинені й відсутністю комплексних теоретичних досліджень кримінальної відповідальності за умисне знищення або пошкодження майна журналіста.

Питання кримінально-правової охорони професійної діяльності журналістів, їх прав та свобод в Україні розглядали у своїх роботах В. В. Бабаніна, Я. С. Безпала, П. С. Берзін, Л. А. Богуш, А. В. Боровик, К. М. Буряк, Р. В. Вереша, А. П. Закалюк, О. О. Костенко, В. К. Матвійчук, Р. О. Мовчан, Д. А. Морквін, В. А. Новіков, О. В. Острогляд, В. І. Павликівський, О. С. Павлова, І. В. Пилипенко, Є. О. Письменський, Ю. І. Пухір, П. С. Різаненко, Т. І. Созанський, О. Л. Соколенко, Ю. В. Сподарик, О. О. Хорватова, В. В. Шаблистий, О. М. Шармар, А. А. Шелест, О. О. Юріков та ін. Праці зазначених учених становлять значний науковий доробок, однак після внесення змін до КК України у зв'язку початком повномасштабного вторгнення РФ в Україну, прийняттям Закону України від 14 травня 2015 року № 421-VIII «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо посилення гарантій законної професійної діяльності журналістів», а також після отримання Україною статусу кандидата на членство в ЄС, національне законодавство суттєво змінилося, зокрема кримінальне, що істотно впливає на притягнення винних до кримінальної відповідальності за умисне знищення або пошкодження майна журналіста.

Нині зміст цієї норми не відповідає потребам правозастосування, принципам кримінального законодавства, а також побудований з порушенням правил законодавчої техніки. У зв'язку із цим, дослідження проблемних питань кримінальної відповідальності за умисне знищення або пошкодження майна журналіста є необхідним і актуальним.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертацію виконано відповідно до законів України «Про державну підтримку медіа, гарантії професійної діяльності та соціальний захист журналіста» від 23 вересня 1997 року № 540/97-ВР; «Про пріоритетні напрями розвитку науки і техніки» від 11 липня 2001 року № 2623-III; Концепції Загальнодержавної програми адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу, ратифікованої Законом України від 21 листопада 2002 року № 228-IV; «Про внесення змін до

деяких законодавчих актів України щодо посилення гарантій законної професійної діяльності журналістів» від 14 травня 2015 року № 421-VIII; «Про медіа» від 13 грудня 2022 року № 2849-IX; Концепції реформування кримінальної юстиції України (Указ Президента України від 8 квітня 2008 року № 311/2008); Плану заходів щодо реалізації цієї Концепції (розпорядження КМ України від 27 серпня 2008 року № 1153-р); Переліку перспективних напрямів кандидатських та докторських дисертацій за юридичними спеціальностями (рішення Президії Національної академії правових наук України від 18 жовтня 2013 року № 86/11); Стратегії розвитку Національної академії правових наук України на 2021–2025 роки (постанова загальних зборів Національної академії правових наук України від 26 березня 2021 року № 12-22); Основних напрямів наукових досліджень Національної академії внутрішніх справ на 2021–2024 роки (рішення Вченої ради Національної академії внутрішніх справ від 21 грудня 2020 року, протокол № 23).

Тему дисертації затверджено рішенням Вченої ради Національної академії внутрішніх справ від 28 вересня 2021 року (протокол № 18) та включено до переліку тем дисертаційних досліджень Національної академії правових наук України (№ 678, 2021 року).

Мета і задачі дослідження. *Метою* дисертації є прикладне дослідження питань кримінальної відповідальності за умисне знищення або пошкодження майна журналіста, за результатами якого буде сформовано пропозиції щодо змінення кримінального законодавства, а також практики його застосування.

Відповідно до поставленої мети необхідно вирішити такі *задачі*:

- вивчити сучасний стан наукової розробки кримінальної відповідальності за умисне знищення або пошкодження майна журналіста;
- висвітлити історичний розвиток кримінальної відповідальності за умисне знищення або пошкодження майна журналіста за національним законодавством;
- здійснити порівняльно-правовий аналіз зарубіжного та національного досвіду встановлення кримінальної відповідальності за умисне знищення або пошкодження майна журналіста;
- визначити зміст родового, видового та безпосереднього об'єктів кримінального правопорушення, передбаченого ст. 347-1 КК України;
- розкрити ознаки об'єктивної сторони умисного знищення або пошкодження майна журналіста;
- охарактеризувати ознаки суб'єкта кримінального правопорушення, передбаченого ст. 347-1 КК України;
- окреслити особливості суб'єктивної сторони досліджуваного складу кримінального правопорушення;
- виокремити та розглянути особливості кваліфікації умисного знищення або пошкодження майна журналіста;
- розглянути систему покарань за умисне знищення або пошкодження майна журналіста, на підставі чого сформулювати пропозиції щодо змінення санкції досліджуваного кримінального правопорушення;
- сформулювати пропозиції щодо удосконалення кримінальної відповідальності за умисне знищення або пошкодження майна журналіста.

Об'єктом дослідження є суспільні відносини, що виникають під час умисного знищення або пошкодження майна журналіста.

Предметом дослідження є кримінальна відповідальність за умисне знищення або пошкодження майна журналіста.

Методологія дослідження представлена системою філософських, загальнонаукових та спеціально наукових методів наукового пізнання, зокрема: *діалектичний* – дасть змогу дослідити проблемні аспекти кримінальної відповідальності за умисне знищення або пошкодження майна журналіста шляхом вивчення діалектичного розвитку окремих положень кримінально-правової доктрини, їх суперечностей та єдності (усі розділи); *історико-правовий* – дослідження генези кримінальної відповідальності за умисне знищення або пошкодження майна журналіста, а також виокремлення конкретних проміжків часу – періодів її розвитку (підрозділ 1.2); *порівняльно-правовий* – опрацювання кримінального законодавства інших держав з національним кримінальним законодавством щодо встановлення відповідальності за умисне знищення або пошкодження майна журналіста (підрозділи 1.3, 3.2); *догматичний (логіко-юридичний) метод* – аналіз побудови норм, які передбачені в ст. 347-1 КК України на предмет дотримання правил юридичної техніки їх конструювання (усі розділи); *системно-структурного аналізу* – у сукупності з догматичним (логіко-юридичним) методом під час дослідження складу кримінального правопорушення, передбаченого ст. 347-1 КК України, шляхом з'ясування його ознак, їх взаємозв'язок і взаємозалежність (підрозділи 1.3, 2.1–2.4, 3.2); *аналізу* – розроблення авторських наукових позицій, тлумачення понять, що стосуються предмета й тематики дослідження (усі розділи); *синтезу* – дослідження ознак кримінального правопорушення, передбаченого ст. 347-1 КК України, а також кваліфікації умисного знищення або пошкодження майна журналіста (усі розділи); *моделювання* – формулювання пропозицій щодо змін і доповнень норми КК України, яка передбачає відповідальність за умисне знищення або пошкодження майна журналіста (усі розділи); *статистичний* – аналіз статистичних даних Офісу Генерального прокурора і Єдиного державного реєстру судових рішень у період з 2015 по 2025 роки (розділи 2, 3); *соціологічний* – анкетування працівників правоохоронних органів та вивчення думки респондентів з приводу проблемних питань кримінальної відповідальності за умисне знищення або пошкодження майна журналіста, а також запропонованих змін і доповнень до КК України з окресленої проблематики (розділи 2, 3); *індукції* – буде застосовано для формулювання висновків у розділах і загальних висновків дисертаційного дослідження (усі розділи); *дедукції* – буде використано шляхом застосування правила співвідношення загального й часткового для виокремлення критеріїв диференціації кримінальної відповідальності за умисне знищення або пошкодження майна журналіста (усі розділи).

Емпіричну базу дослідження становлять результати анкетування 300 працівників слідчих підрозділів Національної поліції України в м. Києві та 8 областях стосовно питань кримінальної відповідальності за умисне знищення або пошкодження майна журналіста; статистичні дані щодо кількості

зарєєстрованих кримінальних правопорушень, передбачених ст. 347-1 КК України за 2015–2025 роки.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в тому, що за змістом розглянутих питань дисертація є однією з перших в Україні монографічних праць, яку присвячено прикладному дослідженню кримінальної відповідальності за умисне знищення або пошкодження майна журналіста. Конкретний внесок дисертантки полягає у формулюванні теоретичних і практичних положень, які відповідають усім вимогам наукової новизни, а також пропозицій щодо внесення змін до кримінального законодавства України щодо змісту ст. 347-1, зокрема:

вперше:

- визначено родовим об'єктом кримінального правопорушення, передбаченого ст. 347-1 КК України, суспільні відносини, що забезпечують громадянські (особисті), політичні, соціальні, економічні та культурні права та свободи людини і громадянина, і на основі цього, ураховуючи принцип структурності, запропоновано розмістити норму, передбачену ст. 347-1 КК України у V розділ Особливої частини КК України;

- обґрунтована конкретизація структури суспільних відносин основного безпосереднього об'єкта кримінального правопорушення, передбаченого ст. 347-1 КК України, яка містить у собі: учасників (суб'єктів) відносин (з одного боку – журналіст, його майно, а з другого боку – це будь-яка фізична особа, держава, суспільство, юридична особа, що вступає у суспільні відносини з журналістом з приводу його законної діяльності); предмет відносин (забезпечення кримінально-правової охорони встановленого порядку здійснення законної професійної діяльності журналіста); соціальний зв'язок (з одного боку – журналіст, що здійснює законну професійну діяльність, з другого боку – інші учасники суспільних відносин зобов'язані не порушувати цей установлений порядок здійснення законної професійної діяльності журналіста);

- доведено, що видовим об'єктом кримінального правопорушення, передбаченого ст. 347-1 КК України, є суспільні відносини, що забезпечують безпеку законної професійної діяльності журналіста, аргументовано, що додатковим обов'язковим об'єктом цього кримінального правопорушення є право власності журналіста або його близьких родичів, а його додатковим факультативним об'єктом може бути встановлений порядок виконання службовими особами своїх повноважень або у випадку заподіяння журналісту, його близьким родичам чи членам сім'ї смерті через необережність – життя цих осіб;

- аргументовано відсутність малозначності діяння у разі умисного знищення або пошкодження майна журналіста, якщо це не спричинило шкоду у великому розмірі;

- науково доведено необхідність встановити кримінальну відповідальність за умисне знищення або пошкодження майна журналіста, що вчинено повторно або за попередньою змовою групою осіб, або організованою групою;

- запропоновано санкції ст. 347-1 КК України викласти у таких редакціях:
1) ч. 1 – «карається штрафом від однієї тисячі до чотирьох тисяч неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або пробацийним наглядом на

строк до п'яти років, або обмеження волі на той самий строк, або позбавлення волі на строк до трьох років»; 2) ч. 2 – «караються штрафом від однієї шести тисяч до десяти тисяч неоподатковуваних мінімумів доходів громадян, або обмеження волі на строк від трьох до п'яти років, або позбавленням волі той самий строк»; 3) ч. 3 – «караються позбавленням волі на строк від п'яти до п'ятнадцяти років»; 4) ч. 4 – «караються позбавленням волі на строк від десяти до п'ятнадцяти років»;

удосконалено:

– положення, що знищення майна, що належить журналісту, його близьким родичам чи членам сім'ї – це суспільно небезпечна дія, яка полягає в протиправному впливі на майно, що належить журналісту, його близьким родичам чи членам сім'ї, з метою припинення його фізичного існування, унаслідок якого він цілком втрачає свої споживчі властивості, економічну цінність, що унеможлиблює його використання за призначенням, таке майно не може бути відновлено взагалі.

– положення, що пошкодження майна, що належить журналісту, його близьким родичам чи членам сім'ї – це суспільно небезпечна дія, яка полягає в протиправному впливі на майно, що належить журналісту, його близьким родичам чи членам сім'ї, з метою погіршення його якості, унаслідок якого воно частково, не в повному обсязі, втрачає свої споживчі властивості, економічну цінність, істотно обмежується можливість його використання за призначенням, однак майно, що належить журналісту, його близьким родичам чи членам сім'ї, може бути відновлено та знов набути частково або тимчасово втрачених корисних якостей для використання його за функціональним призначенням.

– наукову позицію, згідно з якою для встановлення причинового зв'язку під час кваліфікації дій винного за ст. 347-1 КК України слід встановити, що: 1) неможливість експлуатації майна, що належить журналісту, його близьким родичам чи членам сім'ї настала після вчинення його знищення або пошкодження; 2) знищення або пошкодження майна, що належить журналісту, його близьким родичам чи членам сім'ї стало тією умовою, без якої неможливість його експлуатації не відбулася або відбулася б в інший час та за інших умов; 3) неможливість експлуатації майна, що належить журналісту, його близьким родичам чи членам сім'ї має логічно впливати з розвитку умисного знищення або пошкодження його, а не бути результатом втручання інших людей або природних факторів. А для кваліфікованого складу додатково слід встановити, що спричинена неможливість експлуатації майна, що належить журналісту, його близьким родичам чи членам сім'ї стала відповідною передумовою спричинення загибелі людей чи настання інших тяжких наслідків (з огляду на запропоновані зміни – заподіяння шкоди у великому чи особливо великому розмірі);

дістало подальший розвиток:

– обґрунтування пропозиції стосовно нормативного визначення поняття «журналіст» – це фізична особа, яка професійно, систематично та законно здійснює діяльність, пов'язану із збиранням, одержанням, створенням,

підготовкою, поширенням, зберіганням або іншим використанням інформації на невизначене коло осіб через будь-які засоби масової інформації;

– твердження, згідно з яким умисне знищення або пошкодження майна, що належить журналісту, його близьким родичам чи членам сім'ї, у зв'язку із здійсненням цим журналістом законної професійної діяльності, вчиняється лише активною поведінкою особи, тобто виражається у формі дії;

– положення щодо необхідності доповнення ст. 347-1 КК України вказівкою на такі кваліфікуючі обставини, як заподіяння шкоди у великому розмірі та в особливо великому розмірі, шляхом доповнення статті приміткою у такій редакції: «1. У цій статті майнова шкода визнається заподіяною у великому розмірі, якщо її розмір у двісті п'ятдесят і більше разів перевищує неоподатковуваний мінімум доходів громадян. 2. У цій статті майнова шкода визнається заподіяною в особливо великому розмірі, якщо її розмір у шістсот і більше разів перевищує неоподатковуваний мінімум доходів громадян»;

– наукова позиція, згідно з якою необхідно передбачити відповідальність за умисне знищення або пошкодження майна, що належить журналісту, його близьким родичам чи членам сім'ї, у зв'язку із здійсненням цим журналістом законної професійної діяльності, вчинені шляхом підпалу, вибуху або іншим загальнонебезпечним способом, або такі, що спричинили загибель людей чи інші тяжкі наслідки (або що заподіяли майнову шкоду в особливо великих розмірах – з огляду на запропоновані зміни), з 14-ти років;

– правила кваліфікації умисного знищення чи пошкодження майна журналіста у поєднанні з учиненням інших кримінальних правопорушень (застосування правил кваліфікації під час сукупності кримінальних правопорушень) та з учиненням суміжних кримінальних правопорушень (застосування правил кваліфікації під час конкуренції кримінально-правових норм).

Практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що викладені в дисертації теоретичні положення, висновки, пропозиції мають прикладний характер, використовуються та можуть бути використані в:

законотворчій сфері – під час розроблення (опрацювання) законопроектів про внесення змін і доповнень до КК України у частині кримінальної відповідальності за умисне знищення або пошкодження майна журналіста (лист Комітету Верховної Ради України з питань правоохоронної діяльності від 05 жовтня 2022 року № 04-27/12-2022/169010);

практичній діяльності – для правильної реалізації кримінального законодавства України в частині кримінальної відповідальності за умисне знищення або пошкодження майна журналіста (акт Головного слідчого управління НП України від 05 жовтня 2022 року);

освітньому процесі – під час викладання та вивчення навчальних дисциплін «Кримінальне право. Загальна частина», «Кримінальне право. Особлива частина», «Кримінально-правова кваліфікація», «Кваліфікація окремих видів кримінальних правопорушень», «Актуальні проблеми застосування кримінального законодавства», «Кримінальне право: доктринальні та практичні проблеми» (акт Національної академії внутрішніх

справ від 16 травня 2025 року);

науково-дослідній діяльності – для подальшого розроблення наукових положень щодо проблемних питань кримінальної відповідальності за умисне знищення або пошкодження майна журналіста (акт Національної академії внутрішніх справ від 16 травня 2025 року).

Апробація матеріалів дисертації. Основні положення, висновки та пропозиції, сформульовані під час дослідження, оприлюднено на: Міжвідом. наук.-практ. конф. «Актуальні питання та перспективи розвитку кримінального аналізу в правоохоронній системі України» (Київ, 11 серп. 2022 р.), XII Всеукр. наук.-теорет. конф., присвяч. пам'яті проф. П. П. Михайленка «Актуальні проблеми кримінального права» (Київ, 30 листоп. 2022 р.), міжвідом. наук.-практ. конф. Кримінальне судочинство: сучасний стан та перспективи розвитку (Київ, 28 квіт. 2023 р.), XII Всеукр. наук.-теорет. конф., присвяч. пам'яті проф. П. П. Михайленка Актуальні проблеми кримінального права (Київ, 23 листоп. 2023 р.); міжвідом. наук.-практ. круглого столу Кримінологічна теорія і практика: досвід, проблеми сьогодення та шляхи їх вирішення (Київ, 2 листоп. 2023 р.).

Повнота викладення матеріалів дисертації в публікаціях та особистий внесок у них автора. Основні положення та висновки дослідження, що сформульовані в дисертації, відображено в 11 наукових публікаціях, серед яких п'ять статей, шість тез доповідей, які оприлюднено на науково-практичних і науково-теоретичних конференціях і засіданнях круглих столів, зокрема:

1. Возна Т. О. Кримінальне законодавство країн СНД про відповідальність за умисне знищення або пошкодження майна журналіста. *Наше право*. 2022. № 2. С. 272–278.

2. Возна Т. О. Аналіз ознак об'єктивної сторони кримінального правопорушення, передбаченого ч. 1 ст. 347-1 КК України. *Право UA*. 2024. № 3. С. 348–354.

3. Возна Т. О. Аналіз сучасного стану дослідження кримінальної відповідальності за умисне знищення або пошкодження майна журналіста. *Європейські перспективи*. 2024. № 3. С. 382–387.

4. Возна Т. О. Дослідження суб'єкта умисного знищення або пошкодження майна журналіста через призму правових засад його діяльності. *Наше право*. № 3. 2024. С. 400–409.

5. Возна Т. О. Удосконалення норми, що передбачає кримінальну відповідальність за умисне знищення або пошкодження майна журналіста. *Наше право*. 2025. № 1. С. 313–318.

6. Возна Т. О. Аналіз наукових доробок щодо дослідження відповідальності за умисне знищення або пошкодження майна журналіста. *Актуальні питання та перспективи розвитку кримінального аналізу в правоохоронній системі України*: матеріали міжвідом. наук.-практ. конф. (Київ, 11 серп. 2022 р.). Київ: Нац. акад. внутр. справ, 2022. С. 346–349.

7. Возна Т. О. Особливості відмежування умисного знищення або пошкодження майна журналіста від умисного знищення або пошкодження майна за наслідками. *Актуальні проблеми кримінального права*: матеріали

XII Всеукр. наук.-теорет. конф., присвяч. пам'яті проф. П. П. Михайленка (Київ, 30 листоп. 2022 р.). Київ : Нац. акад. внутр. справ, 2022. С. 308–309.

8. Возна Т. О. Передумови дослідження кримінальної відповідальності за умисне знищення або пошкодження майна журналіста. *Актуальні питання та перспективи використання оперативно-розшукових засобів у розкритті злочинів в умовах воєнного стану* : матеріали міжвідом. наук.-практ. конф. (Київ, 30 берез. 2023 р.). Київ, 2023. С. 172–175.

9. Возна Т. О. Відмежування умисного знищення або пошкодження майна журналіста від інших правопорушень за предметом посягання. *Кримінальне судочинство: сучасний стан та перспективи розвитку* : матеріали міжвідом. наук.-практ. конф. (Київ, 28 квіт. 2023 р.). Київ : Нац. акад. внутр. справ, 2023. С. 392–394.

10. Возна Т. О. Визначення поняття «знищення» і «пошкодження» у ст. 347-1 Кримінального кодексу України. *Актуальні проблеми кримінального права* : матеріали XII Всеукр. наук.-теорет. конф., присвяч. пам'яті проф. П. П. Михайленка (Київ, 23 листоп. 2023 р.). Київ : Нац. акад. внутр. справ, 2023. С. 487–490.

11. Возна Т. О. Встановлення причинного зв'язку під час умисного знищення або пошкодження майна журналіста. *Кримінологічна теорія і практика: досвід, проблеми сьогодення та шляхи їх вирішення* : матеріали міжвідом. наук.-практ. круглого столу (Київ, 2 листоп. 2023 р.). Київ : Нац. акад. внутр. справ, 2023. С. 201–203.

Характеристика особистості здобувачки. Возна Тетяна Олександрівна, 1986 року народження. У 2010 році закінчила Одеську національну юридичну академію й отримала диплом спеціаліста. У період із червня 2017-го до лютого 2024 року працювала на різних посадах у Національній поліції України (дільничний офіцер поліції сектору превенції відділу поліції, інспектор відділу кадрового забезпечення, старший інспектор відділу кадрового забезпечення Подільського управління поліції Головного управління Національної поліції у м. Києві). Із лютого 2024 року донині працює заступник начальника відділу кадрового забезпечення Оболонського управління поліції Головного управління Національної поліції у м. Києві. З вересня 2021 року по сьогоднішній день аспірант заочної форми навчання відділу аспірантури (ад'юнктури) і докторантури Національної академії внутрішніх справ.

Оцінка мови та стилю дисертації. Мова і стиль дисертації відповідають вимогам Міністерства освіти і науки України.

Відповідність змісту дисертації спеціальності, з якої вона подається до захисту. Зміст дисертації відповідає спеціальності 081 «Право».

Відповідність дисертації нормативно встановленим вимогам та можливість подання їх до захисту. Дисертація відповідає вимогам Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових установах), затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 23 березня 2016 року № 261 (зі змінами й доповненнями від 08 квітня 2025 року № 426), наказу Міністерства освіти і науки України «Про затвердження Вимог до оформлення дисертації» від 12 січня

2017 року № 40 (зі змінами й доповненнями від 31 травня 2019 року № 759) та Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44 (зі змінами), і може бути рекомендована до розгляду та разового захисту в спеціалізованій вченій раді.

Результати голосування присутніх на засіданні докторів і кандидатів наук за профілем поданої на розгляд дисертації: за – 14, проти – немає, таких, що утрималися, – немає.

За результатами експертизи дисертації Возної Тетяни Олександрівни та повноти публікації основних результатів дослідження

УХВАЛЕНО:

1. Затвердити висновок про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації Возної Тетяни Олександрівни «Кримінальна відповідальність за умисне знищення або пошкодження майна журналіста».

2. Констатувати, що за актуальністю, ступенем новизни, обґрунтованістю, науковою та практичною цінністю здобутих результатів дисертація Возної Тетяни Олександрівни відповідає спеціальності 081 «Право» та вимогам Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових установах), затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 23 березня 2016 року № 261 (зі змінами й доповненнями від 08 квітня 2025 року № 426), наказу Міністерства освіти і науки України «Про затвердження Вимог до оформлення дисертації» від 12 січня 2017 року № 40 (зі змінами й доповненнями від 31 травня 2019 року № 759) та Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44 (зі змінами).

3. Рекомендувати дисертацію Возної Тетяни Олександрівни на тему «Кримінальна відповідальність за умисне знищення або пошкодження майна журналіста» до захисту на здобуття ступеня доктора філософії у разовій спеціалізованій вченій раді за спеціальністю 081 «Право».

Головуюча:

**т.в.о. завідувача кафедри
кримінального права та кримінології ННІП
Національної академії внутрішніх справ,
кандидат юридичних наук,
старший дослідник**

Сабріс ШРАМКО